

Az a svábhegyi rózsakerfés villa

A kisfiú napokban olvasta Mikszáth elbeszélését Jókainé gyöngyűkjairól és most a hajdani sváb szomszédasszony, Kátyi viskóját szeretne volna látni fenn, a hegytetőn; holland barátom pedig műkedvelő műfordító — alföldi feleségétől tanult meg magyarul —, gyakorlatul lefordított már néhány Jókai-novellát is, ő meg a »helyszínt« kérte családai jutalmul, azt a bizonyos svábhegyi kertet a villa körül, ahol azok a nevezetes tyúkok kapirgáltak.

Az olvasó bizonyosan ismeri Jókainak azt a képét, amelyen rózsákat ojt. Fején kerek házisapka, derekát hosszú háziköpenye zsinórja övezi, bajsza ősz, tűnődő pillantása a megszibbe mélyed. A rózsáskert emeletes házat vett körül fenn a Svábhegyen — ma Szabadság-hegy a neve —, üveges verandája, megannyi kéménye, széles lépcsője volt a háznak, a kert végében kertészház, baromfiól, lajtos csacsinak istálló. S kápráztató lelátás az épülő Pest-Buda felé.

Keresetükből vették. Az ország első írója, Jókai Móric és első színésznője, Laborfalvy Róza. Ezzel cserélték föl a lármás Stáció utcai lakást; kellett is »a Móric« gyöngye tüdejének a hegyi levegő. Innen járt le naponta egyforintos bérkocsi bérén országgyűlésbe, szerkesztőségbe, pártklubba és innen a »színészné« is, ha színházi dolga volt a Kerepesi úton.

Tündérkastély volt ez, ezernyi ritka rózsával, nemes gyümölcsfák erdejével, kényelmes padokkal, lugasokkal, még szoborral is.

Költői az utca neve ma is:
Költő utca.

De aztán ez minden, ami a költőből költői maradt.

A kert úgy kezdődik, hogy kezdete sincsen. A hűzőcsengős kertkaput elsodorta az idő. El a kerítést is. El a kutat. El a rózsatöveket. El a gyümölcsfákat. A padokat is el — egyetlen cifra cementpad kivételével. Ott most alkonyatkor beszállingózó szerelmesek ülnek.

Nincs Jókai-kert, csak dudva.

Nincs Jókai-ház sem, csak rom.

Úgy járkálunk a hajdani kerti úton, mintha idegen bolygón ténferegne, ahová csak a földi szemetet, a port sodorta föl egy kozmikus vihar. Idősb Markó Károly festett ehhez hasonló képeket s az volt a címe: »A száműzött kertje«: elvadult, bitangba ment, omladékos táj. Vagy, mintha éppen Jókai tolla hegyén elevenedett volna meg egy elkártyázott birtok duhaj kurtanemesének végső menedéke.

— A meglevenedett illusztráció, a vadregény — jegyzi meg a hollandus.

De ki száműzte innen az író, s kicsoda igényli ezt a vadregényt?

S amilyen a kert, olyan a ház is. Még olyanabb.

Ez már nem ház, csak tákolts rozogvány. Éppen, hogy össze nem dől. Életveszélyes, üres. Ablakát vagy kiemelték, vagy régen betörték. Kiemelték ajtajait. Elvitték vasrácszatát. Az üveges veranda üvegtelen mered a semmibe s amilyen a költő lába annyit taposott, miköben meséit szötte, a parketta hiányzik. Kiszedték tüzelőnek. Nincs kályhája, nincs padlata. Nincs ennek a háznak, amely az ország legszebben fekvő írói emlékháza lehetne, már semmije. Az emlék is félve bolyong körülötte, a fák szégyenkezve borulnak föléje. A felelősséget, a felelősöket idézik, meg a kézmórást, amely ilyenkor szükségszerűen jelentkezik. Nincs illetékes.

Az bolyong itt, akinek éppen eszébe jut; nincs kapuja, kerítése, ajtaja, szép rózsája, csak gyomja s tépett bokorja. Tépheti, zúzhatja, aki akarja. Kicsoda itt vajon a gazda? A XII. kerületi tanács? Az Akadémia? Magános ember? Válatat? Senki?

A környéket nem érdekli. Csak düljál.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Herminyó Vesz*

Cím: *Az a svábhegyi rózsakerfés villa*

Forrás: *Magyar Nemzet*

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldat)

OSZTÁLYOZÁS

Tárgy

728.3

Hely

Jókai villa

Idő

"1916"

Személy

Helyszám

Jókaiék villája, maig is legnagyobb s leghíresebb romantikusunk tollal szerzett kertje, háza, lugasa, ebek harmincadjára került. Egyetlen ép alkotás maradt meg a kert közepén, egy bronzszobor. Jókait ábrázolja mitológiai Pánként. A fintor, amit a szobor arca vág, nem a múltnak szól, a jelennek. *Legalább ezt ment-sék meg sürgősen, emlékként, ezt a szobrot.*

Kisöcsénk már nem találja a haragos, tyúkverő sváb Kátyi házát, a holland sem leli megtartó kéz nyomát. Találódik azonban e széles környéken, Költő utcában és megannyi szomszédos utcában a hegy tetején olyan ásatag kunyhótömeg, annyi szemétdomb — a protestáns imaház udvarán éppúgy, mint boltok előtt, magánosok kertjében —, annyi kidőlt-bedőlt viskó, bódészzerű víkendház, csirkeöl, rozszant fáskamra, madzagon lebegő alsó fehérmű, az elhanyagoltságnak olyan gyűlekezete, hogy az ember csak kap a szeméhez s kérdvén kérdi: *vajon nem a divatos Szabadság-hegy tetején, pompázatos villák, üdülők, szanatóriumok, végállomások és iskolák, kilátóhelyek közelében vagyunk-e?* Közelében? Nem. Vele együtt, benne. Keveredve. Egy rozszant fatartó, egy tarka virágágy; egy lavór rozsdás feneke, egy üde kerti ház.

Tanáctól, mérnöki hivataltól, házkezelésektől senki sem látja ezt? Építeni, renoválni, bontani nem szabad e tájon?

A hollandus megkérdi:

— *Hányféle kiadása van ma Jókainak? Úgy tudom, ma is a »legkiadottabb« magyar író?*
Próbáljuk összeszámolni:

— Egy **Barna** sorozat, a Válogatott. Az akadémiai **Szürke** sorozat, az Összes. Szereplője a **Pirosnak**. Sokszor előfordul a füzetes, népszerű **Sárgában**. Falusi könyvtárak

számára **Tarka**. Sorozaton kívül, ötletszerűen ismét egy-egy. Időnként *filmje*, némelyik több forgatásban is. Az **Aranyember** hányszor! Csillaga hol erősebben ragyog, hogyérekben csillog, végképp azonban el nem halványul. Ha minden kötetje után *csak egy forint* jutna erre a házra, erre a kertre: a nemzet együttesen fizetné ki. Az olvasó százezze.

A kisfiú egyre újabb szemétködrökből kerül elő. Anyai akad itt, a Szabadság-hegy tündéri tetején, Jókaiék háza körül, nagy ívben északnak—délnek, mintha valamely regényes filmjének díszletét készítenék elő.

A hollandus pedig — nem először vendége e honnak — tündökök:

— *Ez a ház a nemtörődomság romja*. Lehetne emlékműzeum. Lehetne üdülő. Gyermekkert. Vidéki írók pesti alkotóháza, itt tudnának megszállni, pihenni, dolgozni, pestbudai levegőt szívni. Nyilván él is bennük vágy ilyenféle tuscolum után. Avagy működhetne itt az a klub, amelyet éppen Jókairól neveztek el a szomszédos utcában, de amely méltóbb, szélesebb keretet érdemel. Lehetne szanatórium, vagy védett botanikus-kert, akár magánlakások együttese is, de illő, hogy valami értelmes dolog mégis történjen már vele, nem gondolatjátok?

És mivel a múlt hetekben egy kis európai körfordulót tett, meg is kérdezem:

— Milyen a Mozart-ház Salzburgban?

— *Mint a cukor.*

— A Goethéé Weimarban?

— *Mint a cukor. Romból felépült.*

— A Liszt Ferencé netán?

— *Mint a cukrosdoboz.*

*

Szegény Jókai Móric, rossz dobozt találtál!

Szombathy Viktor